دولت سیزدهم به شرکت‌های حوزه ای‌سی‌تی که با هدف توسعه ارتباطات در این منطقه مستقر شوند زمین مناسب با اجاره ۲۵ ساله در اختیار آنها قرار می‌دهد. اجاره این زمین‌ها تا چهار سال اول فعالیت شرکت‌ها ثابت و پس از آن سالانه ۱۵ درصد افزایش می‌یابد. مجوز تأسیس، راه‌اندازی و ساخت شرکت‌ها با نظارت مستقیم منطقه ویژه اقتصادی صادر می‌شود

منطقه ویژه اقتصادی پیام

این منطقه که ۳۶۰۰ هکتار وسعت دارد با اولویت حوزه فناوری‌های نوین و پیشرفته درصدد است تا به منطقه ویژه اقتصادی دیجیتال تبدیل شده و نقش مهمی در اقتصاد دیجیتال و رشد تولید ناخالص ملی داشته باشد. به عبارتی تفاوت این منطقه با دیگر مناطق مشابه آن در وجود ارتباطات و فناوری اطلاعات و دانش بنیان بودن و هرآنچه یک‌سرآن به فناوری اطلاعات حتی در صنعت و پزشکی و غیره مربوط می‌شود، است.

با ارائه تسهیلات به شرکت‌های دانش بنیان، استارتاپی و الکترونیکی فعال در منطقه ویژه اقتصادی پیام

دولت به دنبال ایجاد قطب دیجیتال در البرز است

گزارش

سوسن صادقی
خبرنگار

اواخر هفته گذشته با دعوت معاونت علمی و فناوری ریاست جمهوری، خبرنگاران این حوزه از منطقه ویژه اقتصادی پیام بازدید کردند. منطقه‌ای که قرار است با حضور تمام فعالان حوزه‌های دانش بنیان، استارتاپ‌ها، صنایعی که از حوزه الکترونیک استفاده می‌کنند، در آینده نزدیک به قطب دیجیتالی کشور تبدیل شود. منطقه‌ای که اگر برنامه‌ریزی‌های انجام شده پیاده‌سازی شود، به‌واقع در آینده نزدیک شاهد وجود یک سیلیکون‌ولی در استان البرز و نزدیک پایتخت خواهیم بود. در این بازدید مجتبی حسین‌پورکاشانی مدیرکل جذب و حمایت از سرمایه‌گذاری منطقه ویژه اقتصادی و فرودگاه بین‌المللی پیام درباره این منطقه به خبرنگاران توضیح داد و در ادامه خبرنگاران از مراحل تولید برخی کالاهای حوزه اقتصاد دیجیتال و دانش بنیان بازدید کردند.

۳۲۰ شرکت فعال

وقتی ۴۰ کیلومتر از شهر تهران به‌سمت غرب دور شوید و به سمت استان البرز و مهرشهر کرج حرکت کنید درست در جنوب‌غربی شهر کرج و در منطقه مهرشهر، منطقه‌ای در دل شهر خودنمایی می‌کند و آن «منطقه ویژه اقتصادی پیام» است. منطقه‌ای که از دهه ۷۰ مصوبه آن از سوی هیأت دولت زمان وقت به عنوان منطقه فرودگاهی پستی تصویب شده و آغاز به‌کار کرده اما به مرور زمان اهداف آن تغییر کرده و اهداف آن در حال حاضر به توسعه اقتصاد دیجیتال مربوط می‌شود از این‌رو متولی آن وزارت ارتباطات و فناوری اطلاعات است ولی در این بخش برای رسیدن به اهداف تعریف شده، معاونت علمی و فناوری ریاست جمهوری نیز همکاری دارد.

این منطقه که ۳۶۰۰ هکتار وسعت دارد با اولویت حوزه فناوری‌های نوین و پیشرفته درصدد است تا به منطقه ویژه اقتصادی دیجیتال تبدیل شده و نقش مهمی در اقتصاد دیجیتال و رشد تولید ناخالص ملی داشته باشد. به عبارتی تفاوت این منطقه با دیگر مناطق مشابه آن در وجود ارتباطات و فناوری اطلاعات و دانش بنیان بودن و هرآنچه یک‌سرآن به فناوری اطلاعات حتی در صنعت و پزشکی و غیره مربوط می‌شود، است.

این منطقه دارای ۵ فاز است. ترکیب شرکت‌های مستقر در فاز ۱ ترکیبی از حوزه‌های صنایع الکترونیک، صنایع مخابراتی، تجهیزات پزشکی و آرایشی و بهداشتی و صنایع غذایی است. در فازهای ۱ و ۲ حدود ۵۰ شرکت مستقر هستند و مابقی شرکت‌ها در فازهای ۳ و ۴ قرار دارند. فاز ۴ در مساحت حدود ۱۶۵ هکتار ایجاد شده و درحال حاضر فقط ۵۰ هکتار آن به شرکت‌ها واگذار شده است. شرکت‌های بزرگ فناوری اطلاعات و ارتباطات می‌توانند در این منطقه با حمایت وزارت ارتباطات و فناوری اطلاعات صاحب زمین، سوله و دفترکار شوند و از خدمات متمرکز وزارت ارتباطات برای این شرکت‌ها بخصوص در حوزه تولید و مونتاژ محصولات IT، الکترونیکی و دانش بنیان استفاده کنند.

به گفته مسئولان دولتی اکنون ۳۲۰ شرکت تولیدی در منطقه ویژه پیام مستقر هستند که ۵۳ درصد این شرکت‌ها در حوزه ارتباطات و فناوری اطلاعات و الکترونیک فعالیت دارند. ۱۰ درصد از شرکت‌های موجود در فرودگاه پیام، دانش بنیان هستند. ۵ درصد دیگر این شرکت‌ها، شرکت‌های خدماتی مرتبط با فناوری اطلاعات و ارتباطات هستند. بیش از ۹۵ درصد آنها در دسته شرکت‌های تولیدی قرار می‌گیرند. دولت تلاش می‌کند تا پایان دولت سیزدهم میزان مشارکت شرکت‌های حوزه ارتباطات و فناوری اطلاعات و الکترونیک را در منطقه ویژه پیام به ۷۳ درصد برساند. از سوی دیگر قرار است ۷۵ درصد از شرکت‌های فعال در پیام به کسب‌وکارهای مرتبط با فناوری‌های نوین اختصاص یابد و مهم‌تر اینکه دولت مقرر کرده است تا حضور شرکت‌های دانش بنیان در این منطقه ویژه به ۲۰ درصد برسد. در نهایت باید گفت هدف دولت سیزدهم توسعه اکوسیستم استارتاپی و نوآوری با همکاری معاونت علمی ریاست‌جمهوری در این منطقه است.

منطقه‌ای با امکانات خاص

اما چه چیزی این منطقه را برای تبدیل شدن به قطب دیجیتال کشور در آینده نزدیک مهم کرده است؟ چون همان‌طور که گفته شد نزدیکترین منطقه ویژه اقتصادی به تهران یعنی پایتخت است. دارای فرودگاه بین‌المللی است. در مجاورت راه‌آهن سراسری کشور، مترو تهران و شاهراه‌های ارتباطی کشور قرار دارد و دارای گمرک (ورود و صدور کالا از منطقه با حداقل تشریفات گمرکی، استفاده حداکثر تسهیلات گمرکی و روان‌سازی مراحل قانونی در خصوص واردات و مشاوره گمرکی و معافیت از پرداخت حقوق و عوارض گمرکی برای واردات مواد اولیه براساس ماده ۲۰ قوانین مناطق ویژه اقتصادی)، ترانزیت، گذرنامه اختصاصی، بانک، امکان واردات و نگهداری کالا در انبارهای منطقه (مجاز بودن واردات و نگهداری کالا در انبارهای منطقه مانند مواد اولیه، ماشین‌آلات، ابزار و قطعات تولیدی برای توزیع و ارسال به کشورهای مختلف و اجرای قرارداد احداث سوله‌های نگهداری کالا با ۶ سرمایه‌گذار در زمینی به مساحت ۷ هکتار)، تسهیل و روان‌سازی در امر صادرات و واردات کالاها حوزه ارتباطات و فناوری اطلاعات و وجود آزمایشگاه‌های تخصصی ارتباطات و فناوری اطلاعات و غیره است. مهم‌تر اینکه وقتی یک واردکننده یا صادرکننده تجهیزات فاوا، زمانی که جنس خود را از طریق گمرک پیام وارد می‌کند، سازمان تنظیم مقررات و سازمان استاندارد در منطقه پیام دفتر دارند، ضمن آنکه سازمان تنظیم مقررات ۶ آزمایشگاه مورد تأیید دارد که ۳ آزمایشگاه آن با تمامی تجهیزات در منطقه ویژه اقتصادی پیام مستقر شده‌اند و با آموزش افراد متخصص ارزیابی‌ها، قطعه به قطعه به‌درستی انجام می‌شود. از سوی دیگر با داشتن نیروی کار ارزان در منطقه، در مسیر تلاقی ۱۳ استان اقتصادی کشور و نزدیک بودن به مراکز عمده تولید و مصرف، می‌تواند مقصد خوبی برای سرمایه‌گذاران داخلی و خارجی در عرصه دیجیتال باشد.

تسهیلات ویژه دولت

اما چه تسهیلاتی به شرکت‌های دانش بنیان، استارتاپی و فعال در حوزه الکترونیک در هر بخشی از صنایع از سوی دولت داده می‌شود؟ دولت سیزدهم به شرکت‌های حوزه ای سی تی که با هدف توسعه ارتباطات در این منطقه مستقر شوند زمین مناسب با اجاره ۲۵ ساله در اختیار آنها قرار می‌دهد. اجاره این زمین‌ها تا چهار سال اول فعالیت شرکت‌ها ثابت و پس از آن سالانه ۱۵ درصد افزایش می‌یابد. مجوز تأسیس، راه‌اندازی و ساخت شرکت‌ها با نظارت مستقیم منطقه ویژه اقتصادی صادر می‌شود. امورات شهرداری و پایان‌کار برعهده منطقه است. از آنجا که واردات به منطقه ویژه معاف از مالیات است، کسب و کارها می‌توانند قیمت تمام شده محصول خود را کاهش دهند. شرکت‌های دانش بنیان می‌توانند از ۲۵ درصد تخفیف در منطقه ویژه اقتصادی پیام استفاده کنند. این تخفیف در اجاره‌بها، حقوق و تعرفه‌های گمرکی قابل استفاده است. معاف بودن از حقوق گمرکی برای شرکتهایی که در مجموعه منطقه ویژه اقتصادی فعالیت می‌کنند از دیگر تسهیلات ارائه شده است. همچنین این شرکت‌ها این امکان را دارند تا دو سال کالاهای خود را در این مجموعه انبار کنند.

سه مأموریت مهم

سه مأموریت مهم منطقه ویژه اقتصادی پیام، ایجاد قطب مراکز داده، تولید گوشی تلفن همراه و بومی‌سازی تجهیزات شبکه و گمرک اختصاصی فاوا است که در حال انجام است.

ایجاد گمرک ویژه فاوا به عنوان یک برنامه تکلیفی در این منطقه درحال انجام است و بزودی افتتاح می‌شود. ارگان‌های مختلفی همچون گمرک جمهوری اسلامی ایران، مجموعه پست جمهوری اسلامی ایران، سازمان تنظیم مقررات و بخش‌های خصوصی که در حوزه آزمایشگاه‌ها فعالیت می‌کنند در راه‌اندازی گمرک تخصصی فاوا نقش دارند. وجود گمرک تخصصی در این فرودگاه موجب شد که تمامی شرکت‌هایی که در منطقه ویژه پیام مستقر می‌شوند، بتوانند مواد اولیه مورد نیاز خود را مستقیماً وارد کارخانه تولید خود کنند؛ چون هم کارخانه تولید شرکت‌ها در این منطقه مستقر است و هم فرودگاه دردسترس شرکت‌ها است و هم گمرک در این منطقه مستقر شده است بنابراین اگر شرکت‌های دانش‌بنیان و صنعتی مستقر در پیام بخواهند مواد اولیه خارجی به کشور وارد و یا محصول خود را به سایر کشورها صادر کنند، می‌توانند به صورت مستقیم از فرودگاه پیام بهره‌برداری کنند.

ایجاد قطب دیتاسنتر کشور (قطب مراکز داده) به‌عنوان یک برنامه اصلی در این منطقه دنبال می‌شود و زیرساخت‌های آن برای استقرار شرکت‌های حوزه فاوا و الکترونیک در حال اجرا است، به‌طوری‌که تاکنون ۹ مجموعه خصوصی دیتاسنتر مانند شاتل، ابرآروان، آسیا تک، ایرانسل، همراه اول در منطقه ویژه پیام راه‌اندازی شده و یا در حال راه‌اندازی است. یک پست برق ۴۰۰ کیلووات مکان‌یابی شده تا با همکاری توانیر این پست راه‌اندازی شود. نیروگاه پیام، یک نیروگاه ۱۷ مگاواتی است که به‌طور کلی ۶۰ مگاوات ظرفیت نیروگاهی را داخل منطقه پیام ایجاد کرده تا برق مورد نیاز شرکت‌ها برای تولید را فراهم کند. پروژه دوم تولید گوشی تلفن همراه در منطقه اقتصادی فرودگاه پیام است که ۱۳ شرکت خصوصی برای تولید گوشی‌های دکمه‌ای اعلام همکاری کرده‌اند و تاکنون دو مجموعه از جمله بلوم توانسته‌اند خط تولید خود را راه‌اندازی کنند. سومین پروژه بومی‌سازی شبکه ملی اطلاعات است. تجهیزاتی چون تجهیزات شبکه و مخابراتی و ارتباطی که تعداد قابل‌توجهی از آنها بومی‌سازی شده است. بیش از ۳۰ شرکت در این حوزه در منطقه اقتصادی پیام فعالیت می‌کنند و حدود ۲۶ محصول در این زمینه با تیراژی نزدیک به یک میلیون تولید شده است. خبرنگاران در این بازدید به چندین بخش تولیدی سر زدند که در ادامه می‌آید.

سه مأموریت مهم منطقه ویژه اقتصادی پیام، ایجاد قطب مراکز داده، تولید گوشی تلفن همراه و بومی‌سازی تجهیزات شبکه و گمرک اختصاصی فاوا در حال انجام است. ایجاد گمرک ویژه فاوا به عنوان یک برنامه تکلیفی در این منطقه درحال انجام است و بزودی افتتاح می‌شود. ارگان‌های مختلفی همچون گمرک جمهوری اسلامی ایران، مجموعه پست جمهوری اسلامی ایران، سازمان تنظیم مقررات و بخش‌های خصوصی در حوزه آزمایشگاه‌ها فعالیت می‌کنند نیز در این منطقه فعال شده‌اند

۳۲۰
شرکت

اکنون ۳۲۰ شرکت تولیدی در منطقه ویژه پیام مستقر هستند که ۵۳ درصد این شرکت‌ها در حوزه ارتباطات و فناوری اطلاعات و الکترونیک فعالیت دارند. ۱۰ درصد از شرکت‌های موجود در فرودگاه پیام، دانش بنیان هستند. ۵درصد دیگر این شرکت‌ها، شرکت‌های خدماتی مرتبط با فناوری اطلاعات و ارتباطات هستند

تولید تلفن همراه به شرط حمایت

برش

مهدی بهوندی، قائم‌مقام شرکت تولیدی و تجاری بلوم درباره تولید تلفن همراه در این منطقه می‌گوید: از سال ۹۷ در این منطقه حضور یافتیم و تولید را از سال ۱۴۰۰ در بخش دکمه‌ای آغاز کردیم. بعد روی تلفن همراه هوشمند و تبلت (هرچند قطعات تولید تبلت یک سال است که در گمرک خوابیده و ترخیص نمی‌شود چون این سازمان ردیف تعرفه‌ای برای تبلت ندارد.) سپس در حوزه اینترنت اشیا (دوچرخه برقی هوشمند و جاروبرقی) وارد شدیم. در حال حاضر ۱۱ محصول کیبردی (که برخی از آنها هم بسیار پرطرفدار شده است) و دو مورد هم هوشمند به صورت مویرگی وارد بازار کرده‌ایم که قیمت‌ها بین ۲۹۹ هزار تومان تا دو میلیون و ۳۹۹ هزار تومان (هوشمند) است. تلفن همراه تولید شده دکمه‌ای با آنچه در بازار وارد شده قابل رقابت است و می‌تواند جایگزین تلفن همراه وارداتی (۳۰۰ هزار عدد در ماه از نوع کیبردی) شود اما مافیای واردکننده این اجازه را نمی‌دهد. اگر در این منطقه حضور نداشتیم تعطیل کرده بودیم اما با حمایت‌های دولت در حال ماندگاری هستیم. در صادرات با افغانستان به توافق رسیده‌ایم و نمایندگی پس از فروش می‌زنیم. اولین شرکتی هستیم که با خدمات پس از فروش وارد این کشور می‌شویم. وی می‌افزاید: در تولید این محصولات قطعاتی که در انحصار چندین شرکت در دنیاست مانند همه کشورهای دنیا مجبوریم وارد کنیم و امکان ساخت و تولید آنها وجود ندارد. هر چند برای واردات این قطعات انحصاری هم به دلیل تحریم با مشکل مواجه هستیم، اما تا جایی که امکان تولید در داخل کشور وجود داشته باشد سعی کرده‌ایم انواع قاب، باتری و شارژر را از شرکت‌های دانش‌بنیانی که آنها را در همین منطقه ویژه تولید می‌کنند خریداری کرده و استفاده کنیم. این فعال حوزه تلفن همراه می‌گوید استانداردهای داخلی را که سازمان رگولاتوری تعیین کرده و خیلی سختگیرانه است پاس کرده است و وی می‌گوید: اگر استاندارد داخلی را دریافت کنیم قطعاً استانداردهای جهانی را هم پاس می‌کنیم، از این‌رو سعی کرده‌ایم در تولیدات خود استانداردهای داخلی و خارجی را رعایت کرده و برای هر سریال سی‌ای اروپا را دریافت کنیم. گارانتی ما ۲۴ ماه و سه ماه تعویض بدون قید و شرط است. برای ۱۹۸ نفر اشتغالزایی کرده و از ابتدای سال تاکنون ۸۵ هزار تلفن همراه به صورت مویرگی وارد بازار کرده‌ایم. البته ۳۵۰ هزار دپو داریم که هنوز به دلیل استانداردهای جزئی وارد بازار نشده است. به گفته وی، یکی از خوبی‌های این منطقه این است که شرکت‌های دانش‌بنیان با کمک دولت حضور یافته‌اند یا در حال استقرار در این منطقه هستند تا تولیدکننده و مصرف‌کننده به راحتی با هم ارتباط بگیرند و کارهای یکدیگر را پشتیبانی کنند.

ورق‌های کامپوزیت منحصربه‌فرد

تولید ورق‌های کامپوزیت از سوی یک شرکت دانش‌بنیان به صورت انحصاری و منحصربه‌فرد در جهان است که داخل کشور طراحی و مونتاژ آن در کشور چین انجام شده است، در این منطقه حضور دارد. مهدی اسماعیل‌زاده، مدیر ارتباطات آلومینیوم سمراد پیام درباره محصول تولیدی می‌گوید: این ورق آلومینیومی برخلاف ورق‌های کامپوزیت در جهان که از پلی‌اتیلن بوده و قابل اشتعال است، ورق‌های کامپوزیت تولید این شرکت دانش‌بنیان به جای پلی‌اتیلن، آلومینیوم با شکل سینوسی است که آن را غیرقابل اشتعال می‌کند، چون در این بخش هوا وجود دارد و به‌عنوان عایق عمل می‌کند. اسماعیل‌زاده می‌افزاید: اگر به این ایده توجه شود، می‌تواند صنعت «نما» را در کشور متحول کند، چراکه این ورق‌های کامپوزیت غیرقابل اشتعال، نسبت به سنگ، آجر و... بسیار سبک است و به هر شکلی مشتری بخواهد هم درمی‌آید. گفتنی است هزینه آن نسبت به ورق‌های کامپوزیت دارای پلی‌اتیلن گران‌تر است ولی نسبت به سیمان، سنگ و دیگر مصالحی که در نمای ساختمان به کار می‌رود ارزان‌تر تمام می‌شود.

صدور مجوز تاکسی هوایی

برش

در این بازدید مهدی شیخ‌الاسلامی، مدیرکل عملیات فرودگاه پیام از صدور مجوز برای فعال شدن تاکسی‌های هوایی خبر داده و می‌گوید: خدمات این طرح از سوی شرکت‌های خصوصی برای شهرهای نزدیک ارائه می‌شود. فرودگاه پیام اولین فرودگاه کشور دارای تاکسی هوایی است که مجوز آن را دریافت کرده است. در حال حاضر شرکت‌های بخش خصوصی در منطقه ویژه پیام مستقر شده‌اند که خدماتی در این زمینه ارائه دهند. خدمات تاکسی هوایی این فرودگاه معمولاً به مسیرهای نزدیک مانند شهرهای شمالی کشور است.

وی می‌افزاید: فرودگاه پیام در سال ۷۴ برای واردات مرسولات مخابراتی ایجاد شد و وزارت پست، تلگراف و مخابرات وقت برای اینکه مرسولات پستی خود را وارد کند، فرودگاهی با یک زیرساخت مناسب برای پذیرش انواع هواپیماهای پهن‌پیکر ایجاد کرد. در ادامه زمانی که موضوع واردات تجهیزات مخابراتی اشباع شد، این فرودگاه به فضای مناسبی برای ورود سایر بارهای تجاری به کشور تبدیل و این امر موجب شد «پیام» به بستری برای واردات بارهای تجاری از کشورهای همسایه به کشور تبدیل شود.

وی می‌افزاید: در ابتدا شرکت‌های صنعتی و سپس شرکت‌های دانش‌بنیان عمدتاً در حوزه‌های IT و ICT در این منطقه فعال هستند و تنها منطقه ویژه اقتصادی در کشور است که دارای فرودگاه بین‌المللی است. از سوی دیگر چند سالی است که مجوز پروازهای مسافربری را اخذ کرده‌ایم و پروازهای داخلی را انجام می‌دادیم که از سال گذشته و در اربعین حسینی مجوز پروازهای مسافربری بین‌المللی را گرفتیم و امسال بخش زیادی از مسافران عتبات به نجف اشرف را از فرودگاه پیام (۴۵۰۰ مسافر) پذیرش کرده و ارائه خدمات دادیم. برای برقراری پرواز به دیگر کشورها مانند ترکیه، امارات و عمان هم در حال مذاکره هستیم. به گفته وی، در این بخش پارک فناوری هوایی و کلاس‌های آموزش خلبانی هم وجود دارد.

بومی‌سازی مفصل‌های فیبر نوری

برش

خبرنگاران در بازدید از این منطقه، از شرکت دانش‌بنیانی دیدن کردند که مفصل‌ها و جعبه‌های فیبر نوری با قابلیت شکننده نبودن و تحمل فشار آب، تولید می‌کند. پیش از این تمام این محصولات از خارج وارد می‌شد و برای کشور ارزبری داشت اما اکنون صفر تا صد آن داخل کشور و در این منطقه ویژه تولید و مواد اولیه آن هم از پالایشگاه‌های داخلی مانند پتروشیمی تبریز، گلپایگان و اراک تهیه می‌شود و از همان جا هم به مصرف اپراتورها برای توسعه فیبر نوری که این روزها بحث آن داغ است، می‌رسد. یکی از اپراتورهایی که برای این مفصل‌ها و جعبه‌های فیبر نوری سفارش داده، اپراتور دوم (ایرانسل) است.

حسین جردکانی، مدیرعامل شرکت دانش‌بنیان «پویش و تجهیز پاسارگاد» می‌گوید: مفصل فیبر نوری را به قیمت ۵۰ دلار از کره خریداری می‌کردیم که امروز هر یک عدد آن را یک میلیون تومان می‌فروشیم یا محصول دیگری که قیمت آن در امریکا ۱۰۰ دلار است در ایران به قیمت ۲ میلیون تومان به فروش می‌رسد.